

Basisschool Oostham

Plan leerlingenbegeleiding

Dit planningsdocument is een samenvatting van alle zorginitiatieven die op het niveau van de school worden genomen om de kinderen, die aan ons zijn toevertrouwd met de beste zorgen te omringen.

Inhoud: 2

Zorgcontinuüm 4

Fase 0: Brede basiszorg

- 1. Krachtige leeromgeving** 5
  - 1.1 Mikken op een brede zorg door een positief, veilig en rijk klimaat
  - 1.2 Betekenisvol leren
  - 1.3 Rijke ondersteuning en interactie
  - 1.4 De kracht van de leerkracht
- 2. Afstemmen op de behoefte van de leerling** 9
  - 2.1 Breed kijken en opvolgen
  - 2.2 Taalscreening en taaltraject
  - 2.3 Evalueren en rapporteren
  - 2.4 Spontane signalering
  - 2.5 De leerkracht als eerstelijns hulp
  - 2.6 Het leerlingendossier
  - 2.7 Differentiatie
  - 2.8 Organisatie van differentiatie
  - 2.9 De lat hoog voor iedereen!
- 3. Betrokkenheid: samen school maken** 19
  - 3.1 Overleg met de leerlingen
  - 3.2 Betrokkenheid van de ouders
  - 3.3 Overleg met en over leerlingen
  - 3.4 Samenwerking met het CLB
  - 3.5 Professionele leergemeenschap

Fase 1: Verhoogde zorg

- 1. Krachtige leeromgeving** 22
- 2. Afstemming op de behoefte en betrokkenheid van de leerling: samen school maken** 22
  - 2.1 Observeren en analyseren van de onderwijsbehoeften
  - 2.2 Betrokkenheid en overleg: samen school maken
  - 2.3 De leerkracht differentieert, ondersteund door het zorgteam

Fase 2: Uitbreiding van zorg

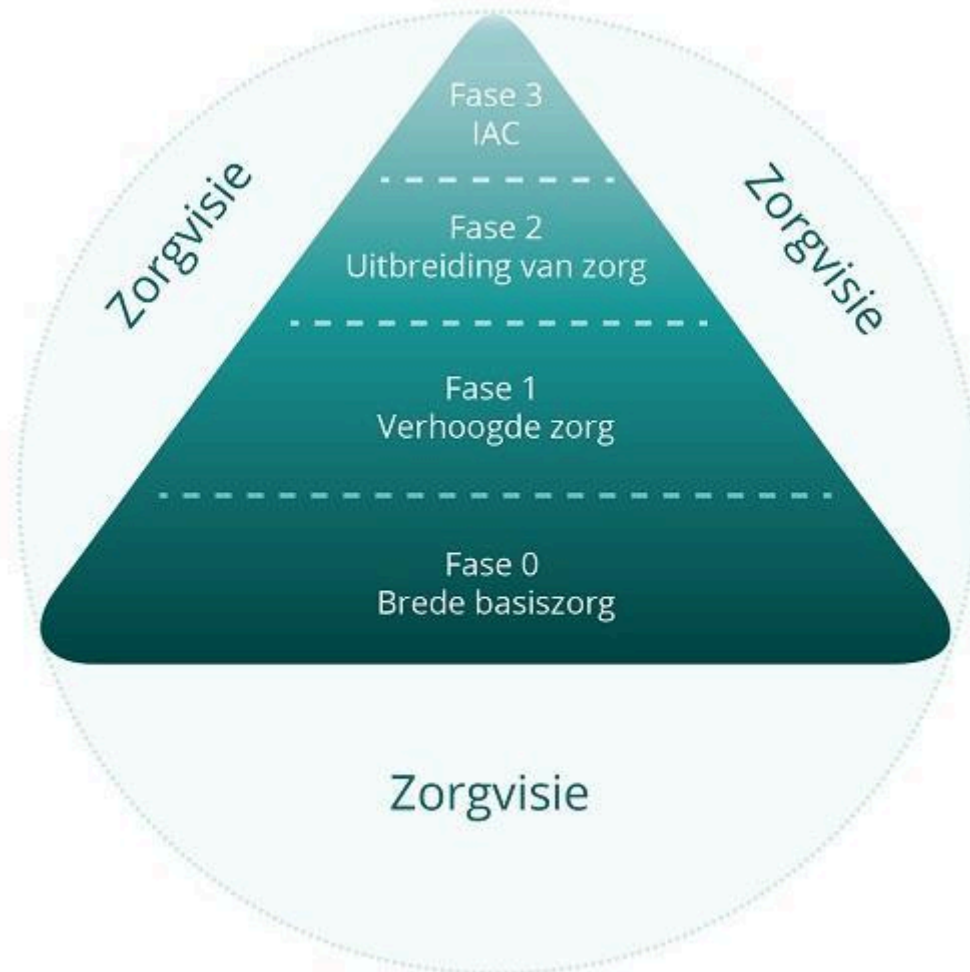
- 1. Specifieke onderwijsbehoeften van het kind** 25
  - 1.1 Handelingsplanning in functie van remediëring
  - 1.2 Handelingsplannen i.f.v. leerstoornissen of leermoeilijkheden, leerstoornissen en ontwikkelingsstoornissen.
  - 1.3 Schooloverstijgende hulp door externen
  - 1.4 Gon en Ion
  - 1.5 Curriculumdifferentiatie tot op niveau van de eindtermen
  - 1.6 Vervroegd naar 1B
  - 1.7 Schoolbaanversnelling
- 2. Betrokkenheid en overleg: samen school maken** 29

Fase 3: Overstap naar een school op maat

1. Overstap naar het buitengewoon onderwijs	30
2. Inschrijvingsvraag voor een leerling met een verslag buitengewoon onderwijs	30
3. Individueel aangepast onderwijs	31

Het zorgcontinuüm

Alle zorginitiatieven op school kun je op een continuüm van zorg beschrijven. De elementen op het continuüm zijn hieronder in een bepaalde volgorde geplaatst. **Als je het continuüm van de basis naar boven doorloopt, wordt de zorg meer gericht en specifiek. Dit continuüm maakt het mogelijk de organisatie van het zorgbeleid in kaart te brengen en de verantwoordelijkheden van elk teamlid in verband met het zorgbeleid aan te duiden.** Het is echter niet de bedoeling de zorginitiatieven en de verantwoordelijkheden strikt te scheiden maar ze te onderscheiden. Samen met het leerkrachtenteam wordt gezorgd voor een zorgcontinuüm (zorgstroomlijn) waarin de klastitularis de spilfiguur blijft.

Fase 0 : Brede basiszorg

Onder brede basiszorg (**zorgbreedte**) verstaan we de zorg die iedere leerkracht besteedt om met kwaliteitsonderwijs optimale ontwikkelingskansen te bieden aan alle leerlingen. Bij het uitbouwen van kwaliteitsonderwijs staat preventie centraal. Voorkomen is beter dan genezen! **De leerkracht tracht zijn klas uit te bouwen tot een krachtige leeromgeving** waarin elk kind ongeacht zijn leervermogen, zijn voorkennis, zijn sociale situatie of afkomst, aan zijn trekken komt. Krachtige leeromgevingen zijn situaties die sterk uitdagend zijn. Ze bevatten veel doe-activiteiten, probleemsituaties die aangepast zijn aan het niveau van de leerling of de leerrijke inhoud.

Dat betekent dat elke leerkracht zich probeert te krijgen op de ontwikkeling van zijn leerlingen om hen vervolgens gericht te helpen en te geven wat ze nodig hebben. De leerkracht probeert in te spelen op gewone zorgvragen, wetende dat kinderen ontwikkelen volgens een eigen tempo en eigen ritme.

Rol van het zorgteam binnen fase 0:

De leerkracht wordt gesteund en gecoacht door het zorgteam. De leerkracht staat niet alleen in voor zorg. Hij of zij wordt omringd door een zorgteam. De zorgcoördinator ondersteunt. De leerkracht verwoordt wat hij of zij al doet en kan, en wat waar hij/zij ondersteuning bij wilt.

Hoe onze school dit CONCREET wil realiseren hebben we hieronder uitgeschreven in aandachtspunten, gestoffeerd met voorbeelden uit verschillende klassen.

In onderstaande lijst vinden we voorbeelden die beschreven staan bij één bepaald leerjaar of graad maar dikwijls zijn deze ook terug te vinden in de andere leerjaren.

1. KRACHTIGE LEEROMGEVING

Krachtige leeromgevingen zijn situaties die sterk uitdagend zijn. Ze bevatten veel doe-activiteiten, probleemsituaties die aangepast zijn aan het niveau van de leerling of de leerrijke inhoud. Bij zulke leeromgevingen voelen leerlingen zich maximaal betrokken.

1.1 Mikken op een brede zorg door een positief, veilig en rijk klimaat

Leerlingen ontwikkelen een realistisch en **positief zelfbeeld** en krijgen **een positieve ingesteldheid** in een veilig pedagogisch klimaat. De leerkracht stelt **realistische doelen** op voor elk kind en gelooft nog in zijn of haar **groeimogelijkheden**.

Voor de **sfeer** in de klas zijn de leerlingen zeer gevoelig. Ze hebben nood aan warmte, veiligheid en geborgenheid.

Bv houding van de leerkracht, rouw en verlies...

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Duidelijke klasstructuur/ dag- en weekplanning - Keuzesystemen in de hoeken (gradatie volgens leeftijd) bv kettingen bij de jongste kleuters, een keuzebord bij de oudere kleuters - Gevoelsmeters - Individuele gesprekken met kleuters bv bij verdriet, pijn, vreugde ....

1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Onthaalgesprek op maandagochtend - Kringgesprekken - Ongeplande gesprekken met leerlingen bij bv verlies, echtscheiding ...
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Gevoelensdoos - Kringgesprek - Positieve boodschappen ophangen in de klas - Onthaal op maandagochtend - Positief aanmoedigen
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Klasgesprek op vrijdag - Vertelmoment - Pestbus – ideeënbus - Wisselende taakverdeling in de klas - Nieuwe kansen bieden - Groepsbevorderende activiteiten tijdens sportklassen
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbod van materialen aanpassen aan de leeftijd - Aanbod aanpassen aan de mogelijkheden van de kinderen bv tijdens een parcours zowel een moeilijke als een gemakkelijke weg opstellen met verschillend materiaal

1.2 Betekenisvol leren

Een **gestructureerd** les- of activiteitenverloop voorkomt problemen. Je werkt als leerkracht **planmatig** maar laat ruimte om af te wijken van het onderwerp.

De leerkracht houdt rekening met de **beginsituatie** van de leerlingen. Nieuwe inzichten worden gekoppeld aan wat er al gekend is.

Werkelijkheidsnabij onderwijs krijgt een plaats binnen betekenisvol leren. Het is vaak beter om wat soberder om te springen met doelen. Eén of twee (dominante) doelen verhogen de kans op zinvol **doelgericht werken**.

Bv stappenplan, hedendaagse media, daglijn, weeklijn....

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Activiteiten aanpassen aan hun mogelijkheden - Waarnemingen integreren bv slakken, fietsen... - Media integreren bv Fundels - Hoekverrijking naargelang de weekthema's - Inbreng van de kleuters vragen bij de keuze van een thema

1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Daglijn - Aanbrengen van de nieuwe letters gebeurt volgens dezelfde structuur - Werkelijkheidsnabij (klasuitstappen) bv naar de boerderij, Villa Verbeelding...
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Stappenplan bv hoofdrekenen, kloklezen in stappen - Takenbord - Agendaplanning - Gebruik van beeldmateriaal op het digibord - Actualiteit integreren in de lessen
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Daglijn, weekplanning - Uitstappen aanpassen aan het thema van W.O. bv prehistorisch museum, werken met een kompas, boottocht - Toetsenwijzer - Digibord - Contractwerk waarin de kinderen zelf leren plannen. - Gebruik van de aangepaste Kitskrant / Portfolio om de actualiteit te volgen / Karrewiet kijken - Filmpjes beeldbank als ondersteuning van de lessen
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Doelen worden gekozen in functie van de beginsituatie. Er wordt verder gebouwd op wat ze al kunnen. - Bij koprol wordt er gewerkt volgens een concrete opbouw - Meerdere lessen werken rond een doel of thema

1.3 Rijke ondersteuning en interactie

Rijke ondersteuning

Met een **variatie aan interventies** zorg je als leerkracht voor bruggen tussen wat leerlingen al kunnen weten en wat ze aan nieuwe competenties verwerven anderzijds.

Een rijke ondersteuning aanbieden doe je door gepaste **werk- en groeperingsvormen** te kiezen. Je laat de kinderen verbanden leggen tussen verschillende leerstofonderdelen.

Bv verschillende gespreksvormen...

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Werken met webschema's - Klassikale realisaties - Verdelen van de kleuters in groepen bv alle vrienden met een blauw kenteken moeten gaan werken

1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Partnerwerk - Groepswerk
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Placematmethode - Verschillende gespreksvormen
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Miniklas - Mindmapping - Moeilijke leerstof in een kleine groep behandelen
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Tussendoelen opstellen om tot een concreet doel te komen bv voor kinderen met evenwichtsproblemen lage plank-> een beetje hogere plank -> lage bank -> lage balk - Extra hulpmiddelen voorzien

Coöperatief leren

Leren gebeurt **in interactie met de anderen**. De kwaliteit van samenwerken kunnen we verbeteren via terugblikgesprekken en **reflectie**.

Bv tutoring, ...

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - "Kleuter van vandaag" - Bouwhoek: samen een opdracht uitvoeren - Gedrag bijsturen - Opdrachten geven per twee of drie kleuters (klassikale realisatie, opruimmoment)
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Leesmakkers: De leerlingen van het eerste leerjaar lezen samen met de leerlingen van het derde leerjaar. - Voorleesweek: voorlezen voor de laatste kleuterklas - Activiteiten samen met de laatste kleuterklas en het eerste leerjaar bv boswandeling... - Tandemlezen : sterke en zwakke leerling lezen samen - Meten in groepjes
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Placemat (als hulpmiddel bij groepswerk) - Coachkaartjes - Nabespreking bij toetsen
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Bespreken van het CW - Bespreken van groepswerk: Doelen bereikt? Hoe ga ik het de volgende keer aanpakken? Wat ging goed?

B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Leerlingen helpen elkaar bij het uitvoeren van oefeningen - De lkr doet de oefening fout voor en de leerling probeert zelf zijn/haar fout te vinden.
------	---

1.4 De kracht van de leerkracht

Je bent er voor alle leerlingen, ongeacht hun kenmerken. In alle leerlingen zie je het goede en je gelooft in ontwikkelingskansen en groei­kracht van elke leerling.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Het goede zien in elk kind - Elk kind is uniek, ieder kind mag op eigen niveau ontwikkelen
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - ADHD-toolkit - Elke dag met een nieuwe lei beginnen, wat er ook gebeurd is - Leerkracht = voorbeeldfunctie - Voor sommige leerlingen zijn er aanpassingen mogelijk binnen regels en klasafspraken.
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Differentiatie tijdens de lessen wiskunde - Spelling: Herhaling en verdieping - Positieve bevestiging - Elke leerling bekijken als een individu
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Aangepaste werkvormen zoeken voor de leerlingen - Aangepast (individueel) huiswerk - Tijdens het CW extra uitleg geven aan lln - verlengde instructie
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Kinderen aanmoedigen om door te zetten

2. AFSTEMMEN OP DE BEHOEFTE VAN DE LEERLING

2.1 Breed kijken en opvolgen

Je ziet **verschillen tussen leerlingen** en je gebruikt ze om groeikansen te creëren. **Breed kijken** naar leerlingen, verlegt het accent van het observeren van tekorten naar het opmerken van talenten (ik geloof in jou).

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Observatie, nadien activiteiten aanpassen aan de observaties Bv de puzzelrups - Positieve aspecten benaderen - Kleuters bekijken op vlak van welbevinden en betrokkenheid - Talenten ontdekken en positief proberen te benutten
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Zonboekjes/leesspoor 2 voor taal met moeilijkere oefeningen voor de sterkere leerlingen of leerlingen die dubbelen. - Extra differentiatie: herhaling en verdieping, "Reken maar verder", op de tablet via de app van bingelraket - Goede lezers krikken het niveau van de minder goede lezers op
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Aanmoedigen: "Een pluim geven" - Partnerwerk: iemand met een probleem laten helpen door iemand die het wel goed kan. - Toonmomenten van hun talenten organiseren
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Talentenarchipel - 5^s got talent - Een pluim geven, benadrukken wat goed was - teksten van begrijpend lezen meegeven aan een leerling die het moeilijk heeft met het lezen. - spelling: woorden van het dictee op voorhand meegeven met een bepaalde leerling. - Werken met Vlotjes (differentiatie in materiaal/leerstof)
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Moeilijke en gemakkelijke opstelling klaarzetten van een oefening - Verschillende materialen

Kijken naar leerwinst

Op schoolniveau hanteren we observatie-instrumenten (screeningsinstrumenten) om zo een duidelijk zicht te krijgen op de beginsituatie van elk kind.

De klastitularissen zijn verantwoordelijk voor de afname en verwerking van deze observatie-instrumenten. Zij worden hierin bijgestaan door de zorgcoördinatoren.

Lijst van de instrumenten binnen het volgsysteem met gemaakte afspraken:

- **Kleutervolgsysteem** (kleuters) -> in aanmaak
De leerkracht observeert de kleuters
- **Logopedische screening:** om eventuele articulatie- en spraakproblemen vast te stellen (basisschool)
Op vraag van de leerkracht of de ouders worden kinderen door de zorgcoördinator gescreend en doorverwezen indien nodig.
  - **KOALA-taalscreening** : afname begin 3de kleuterklas

- **LVS SPELLING:** (1^e tot 6^e lj)
Er is een afname half september en begin februari. De klasleerkracht neemt de toets af en verbetert ze. De zorgcoördinator verwerkt de resultaten digitaal. De leerkrachten kunnen de resultaten raadplegen in het digitaal dossier.
Het eerste leerjaar neemt LVS spelling eind 1ste leerjaar af, de andere toetsen niet.
- **LVS WISKUNDE:** (1^e tot 6^e lj;)
Er is een afname half september en begin februari. De klasleerkracht neemt de toets af en verbetert ze. De zorgcoördinator verwerkt de resultaten digitaal. De leerkrachten kunnen de resultaten raadplegen in het digitaal dossier.
Eind eerste leerjaar nemen de leerkrachten ook de parate kennis af van de leerlingen.
- **AVI-niveau:** om het leestechisch niveau te bepalen (1^e tot 6^e lj)
De zorgcoördinator neemt de toetsen af bij de leerlingen. De afnames zijn gepland eind september, eind januari en begin juni.
We zijn gestart met de afname van de nieuwe AVI -bepaling in het eerste leerjaar in 2022-2023. Stapsgewijs volgen de andere leerjaren.
- **TOETSEN IDP:** bepaling van het niveau aan einde 4de en 6^e lj -> in afwachting Vlaamse toetsen
- **Vlaamse toetsen:** afname in 4de (wiskunde, begrijpend lezen...) - begin mei

2.2 Taalscreening en taaltraject

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Taalproblemen melden aan de zorgjuf Bv stotteren - Boekje met woordenschat per kleuter - KOALA (na afname start een taaltraject)

2.3 Evalueren en rapporteren

Door de ontwikkeling van alle leerlingen op te volgen, kun je **als leerkracht evalueren** of je eigen onderwijsaanpak voldoet voor alle leerlingen. Je **kunt gericht inspelen op de behoefte** van een specifieke leerling.

Je ziet hoe een leerling evolueert, maar kijkt ook naar je eigen klaspraktijk.

Rapporteren is de communicatie tussen alle betrokkenen over het leerproces. Dit gaat dus verder dan enkel punten op het rapport. Een gesprek hieraan koppelen is dus zeker wenselijk.

Er worden in de lagere school elke rapportperiode doelen van sociale vaardigheden (ZILL) in de kijker gezet. Hiervoor gebruiken we zachte evaluatie op het rapport.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgoverleg - MDO - Observaties in de klas - Rapportering in het dossier - Eventueel hulp vanuit de zorg - Oudergesprekken - KWIK-observatiedozen

1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Oudercontact - Bespreking met externe hulpverleners - Kindcontacten: Na een toets de resultaten met de leerlingen bespreken. Kijken waar het misgelopen is en via een andere aanpak leerlingen die uitvallen proberen te helpen.
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Na de toetsen foutenanalyse, bespreking en remediëring - Differentiatie wiskunde: werken in verschillende groepen binnen en buiten de eigen klas. - Kindcontacten
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Kindcontacten n.a.v. rapporten of voorvallen in de klas - Toetsen remediëren
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Werken met het sportrapport - Gesprekken met de zorgleerkracht

2.4 Spontane signalering

Sommige leerlingen vallen op omdat ze zich anders, langzamer of sneller ontwikkelen. Als leerkracht stel je een zorg vast. Je legt vast; waar de leerling zwak in is, waar hij goed in is en waarin de leerling nog kan groeien.

Je **analyseert wat de onderwijsbehoefte** is van de leerling.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Observatieschrift bijhouden - Overleg met de zorgleerkracht - Observatie in de klas
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Observatie in de klassen - Bevindingen noteren in een digitaal leerlingvolgsysteem
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Tempodifferentiatie : niet iedereen moet alle oefeningen af hebben - Na zelfcorrectie de oefeningen nog eens opnieuw maken als extra inoefening - Zorgoverleg
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Observeren van de werkhouding in de klas - Analyseren van de toetsresultaten en oefeningen in de klas (vergelijking met de klasgroep , gewenst minimum) - Bewaken van de basisleerstof (getoetste inhoud moet voldoen aan de basis, geen extra leerstof)
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdens de bewegingslessen observeren van de leerlingen - Niveau van de leerlingen wordt bekeken op het gebied van motorische vaardigheid

2.5 De (klas)leerkracht als eerstelijns hulp

De leerkracht zal de eerste interventies plannen.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Individuele begeleiding van elk kind - Wanneer iets niet lukt, ga je op zoek naar alternatieven (bv andere aanpak, stapje terug...) - Vanuit (klas)observaties de nodige acties opstellen.
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Direct inspelen op de noden van leerlingen (kort op de bal) - Differentiatiemomenten inlassen - Signaleringen aan de ouders via overleg met de zorgjuf wanneer een leerling een snellere of tragere ontwikkeling heeft.
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Na toetsen extra inoefeningen tijdens een afgesproken moment. - Bijwerken tijdens het CW - Differentiatiemomenten
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Extra uitleg tussen de lessen in - Zorg: eerstelijns hulp voor wiskunde en taal, sociale vaardigheden, faalangst - MDO + zorgoverleg
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Indien een leerling extra zorg nodig heeft, geef ik die persoon wat extra oefentijd (eventueel wordt het probleem gemeld aan de zorgleerkracht, CLB, kine)

2.6 Het leerlingendossier

Het leerlingdossier is een samenvatting van de schoolloopbaan van de leerling. Het bevat een **administratief** en een **pedagogisch luik**. Het administratieve gedeelte wordt bijgehouden in Broeckx. Dit omvat: de leerlingadministratie, aan- en afwezigheden... Het pedagogische gedeelte vinden we terug in Questi. Hierin vind je een overzicht van:

- MDO/zorgoverleg: neerslag van de gesprekken
- Fases van het zorgcontinuüm
- Hulpverlening: contacten met externen (logo, kiné, CLB-contact...)
- Info over de thuissituatie en gezondheid
- Begeleidingsdossier problematische afwezigheden
- Tuchtprocedure (logboek)
- Eindconclusies
- Resultaten van rapporten en genormeerde toetsen

2.7 Differentiatie

Soms kan de ontwikkeling van een groep leeftijdsgenoten sterk gemeenschappelijk zijn, maar meestal zal dat verlopen volgens **verschillende wegen**, met een **verschillend tempo en volgens aangepaste inhouden**.

Differentiatie is dan een basishouding. Het gaat erom om zoveel mogelijk leerlingen zo ver mogelijk te brengen in hun ontwikkeling.

Diversiteit noodzaakt differentiatie

Leren is een **individueel verschillend proces**. Elke leerling brengt zijn eigen voorkennis, vaardigheden, karaktertrekken, motivatie, leerstijl en veel meer in als hij een taak krijgt in de klas. Je houdt als leerkracht rekening met de eigenschappen van elke leerling.

Differentiatie maatregelen

Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen met het oog op het grootst mogelijke **leerrendement** voor elke leerling. Het start bij het **erkennen van verschillen** en krijgt vorm als je inspeelt op verschillen tussen leerlingen.

Soorten differentiatie

Natuurlijke differentiatie

De leerkracht speelt in op de natuurlijke verschillen tussen leerlingen. Alle ln voeren dezelfde opdracht uit, maar de diepgang waarmee de opdracht uitgevoerd wordt, verschilt bij elk kind .

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Extra oefeningen begeleiding, iedereen binnen zijn mogelijkheden - Elk kind werkt op zijn/haar niveau en tempo. Kinderen met voorsprong krijgen extra uitdagingen, kleuters die het moeilijk hebben, krijgen extra ondersteuning.
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Zonboekjes voor taal / Leesspoor 2 "Hup en aap" - Extra differentiatiemateriaal: bv zorg naar boven: Somplex, Sterk Rekenwerk, Wiskanjers Twist, Reken maar verder - Kinderen meer tijd geven of verplichten om tussenstappen te gebruiken bv brugoefeningen
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Niet iedereen maakt alle oefeningen
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Wiskunde en taal : Onderscheid maken in leerlingen die de basisleerstof, herhalingsleerstof of verrijking moeten maken - Verschil van begripsvermogen - Huiswerkschrift voor sommige leerlingen
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Alle leerlingen voeren hetzelfde parcours uit. Sommige leerlingen doen dit snel, andere leerling traag.... - Kinderen waarbij klassikale opdrachten minder vlot verlopen, helpen bv balvaardigheid

	<ul style="list-style-type: none"> - Oefeningen per twee: Bij een kleuter gaan staan waarvan je merkt dat het niet vlot verloopt.
--	--

Differentiatie in de ondersteuning

Alle IIn voeren dezelfde opdracht uit, maar je speelt in je gesprekken, ondersteuning en feedback in op verschillen tussen de IIn.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Elk kind wordt op zijn eigen niveau ondersteund - Aanbod wordt aangepast
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Aangepast aanbod geven aan dubbelaars: vb bewerkingen tot 10, niet tot 20 - Mini-klassikaal werken met de leerlingen die nog problemen hebben
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Verkorte instructie voor sterke leerlingen - Leerlingen mogen langer materiaal gebruiken - Mini-klasje
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Sommige leerlingen mogen volledig zelfstandig werken, anderen in groepjes en nog anderen in 1-1-relatie met veel ondersteuning - Extra ondersteuning tijdens de les
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Leerlingen voeren allemaal hetzelfde parcours uit maar sommigen hebben extra aanmoediging nodig om door te zetten - Materialen aanpassen (bv hoger is moeilijker) - Kinderen die bepaalde opdrachten goed kunnen, mogen een groepje begeleiden - Leerlingen die een opdracht vlot kunnen uitvoeren, mogen zelfstandig aan de slag zodat de juf de minder vlotte leerlingen kan begeleiden.

Taakdifferentiatie

Je past de kenmerken van de taak aan de verschillen tussen leerlingen vanuit dezelfde doelen. Er is een variatie in de opdrachten.

Bv. Open – gesloten , begeleid – zelfstandig, individueel – in groep...

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Kleuters kunnen deelnemen aan geleide en niet-geleide activiteiten - Taak opdelen in deelopdrachten
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Aangepaste materialen gebruiken: zonboekjes, bingel raket app .... - Niet alle leerlingen maken alle oefeningen bv puntoefeningen, ... - Sterk Rekenwerk - Herhalingsleerstof en verrijking voor rekenen op het einde van elke blok

2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Manier van oplossen kan verschillen: met tussenstappen/zonder tussenstappen / visueel voorstellen - taal: opsplitsen aanloop-en kerntoetsen
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Opdrachten opsplitsen in deelopdrachten
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Hoekenwerk tijdens de les koprol: sterke leerling doet de koprol achterwaarts op een platte mat en een zwakkere leerling doet dit op een mat met helling

Tempodifferentiatie

Sommige kinderen krijgen meer tijd om iets te verwerven of een opdracht uit te voeren. Voor vlugge lln wordt de opdracht uitgebreid.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Ieder kind doet zijn taak op eigen tempo - Werken met een timetimer of zandloper
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Meer tijd geven
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Extra materiaal voorzien voor kinderen die snel klaar zijn
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Schrappen in hoeveelheid oefeningen (voor de leerlingen die de oefeningen niet af krijgen)
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Bij het afnemen van sprinttestjes houdt de leerkracht rekening met het tempo en het niveau van de leerling

Keuzedifferentiatie

De leerlingen mogen hun takenpakket (gedeeltelijk) zelf samenstellen en stippelen zelf hun leertraject uit. Bv keuze in taken, keuze van verwerking van leerstof....

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Hoekenketting: ze bepalen zelf in welke hoek ze spelen en hoe lang - Keuzebord: moetjes, magjes....
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Contractwerk: ze kiezen met welke taak ze beginnen - Eigen invulling van een taak bij muzische opvoeding
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdens contractwerk
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Contractwerk: de leerlingen mogen zelf plannen wanneer ze de moetjes en de magjes maken. Op het einde wordt verwacht dat de moetjes zeker klaar zijn.

B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Wanneer leerlingen bepaalde oefeningen heel goed kunnen, mogen ze zelf nog wat oefeningen bedenken bv een combinatie op de hoge balk zelf in elkaar steken

2.8 Organisatie van differentiatie

Flexibele klasorganisatie

Bv Groepsindeling, hoe stellen we het meubilair op?, ...

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Hoekenverrijking afhankelijk van het thema, interesse van de kleuters - Keuzebord
1 ^{ste} graad	- Een vaste werktafel in de klas om in kleine groep te differentiëren
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Banken verzetten bij groepswork - Gebruik maken van extra lokalen om plaats te winnen
3 ^{de} graad	- Banken worden in groepjes gezet bij groepswork
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Afhangelijk van de opdracht wordt de opstelling in de turnzaal aangepast. - Verschillende manieren van ruimtegebruik

Team Teaching

Met twee of meer leerkrachten tegelijk verantwoordelijk zijn voor een grote groep lln.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgjuf in de klas - meespelen - Klasoverschrijdende activiteiten
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Overstapactiviteiten met de laatste kleuterklas - Leesmakkers - Herfstwandeling
2 ^{de} graad	- Boerderijklassen
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Gezelschapsspelen met lagere klassen - Co-teaching
B.O.	- Zwarte pieten omloop

Heterogene groepen

Een diverse samenstelling van een groep op het gebied van intelligentie, status en ontwikkeling.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	- Differentiatie in materiaal en groep
1 ^{ste} graad	- Klasindeling op het einde van het schooljaar - Groepswerk
2 ^{de} graad	- Duolezen (sterke lezers helpen zwakke lezers)
3 ^{de} graad	- Groepswerk
B.O.	- Bij groepsindeling worden jongens en meisjes gemengd, snelle en trage lopers zitten door elkaar en ze worden ingedeeld naargelang hun niveau van motorische vaardigheid

Homogene groepen

Leerlingen van eenzelfde ontwikkelingsniveau kunnen soms dezelfde instructie of verwerking in een homogene groep krijgen.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	- Groepsindeling op basis van hun niveau - Tijdens zorgmomenten
1 ^{ste} graad	- Differentiatie in leesgroepen, schrijfgroepen en rekgroepen
2 ^{de} graad	- Spelling: verdieping en herhaling
3 ^{de} graad	- Differentiatie in rekgroepen
B.O.	- Trage lopers/ snelle lopers samen zetten voor een groepsloop (wedstrijd)

2.9 De lat hoog voor iedereen!

Wij geloven als leerkracht sterk in de groeimogelijkheden van elk kind.

3. BETROKKENHEID: SAMEN SCHOOL MAKEN

3.1 Overleg met de leerlingen

Je bespreekt regelmatig met In hoe het met hen gaat. Zo begrijp je hen beter en krijg je zicht op wat ze nodig hebben.

Ook reflecteer je regelmatig met hen over het leerproces. De leerling krijgt feedback en kan zelf bijsturen.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Onthaalmoment - Kringmomenten en individuele gesprekken met kleuters zodat ze kans krijgen om zich te uiten - Terugblik na het creatief knutselen
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Leerlingen bewust maken van het feit dat niet iedereen alles even goed kan. - Leerlingen die het moeilijk hebben dat je hun inzet waardeert en hun moeilijkheden erkent.
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Resultaten en welbevinden bespreken tijdens kindgesprekken - Gesprekjes met leerlingen tijdens contractwerk, na een speeltijd... - Kringgesprek
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Klasgesprek één keer per week - Leerproces individueel bespreken - Aangepast huiswerkschriftje voor de kinderen die het nodig hebben - Leerlingenraad
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Na de testjes feedback geven aan de leerlingen

3.2 Betrokkenheid van de ouders

Ouderbetrokkenheid : algemeen

Bv leesmoekes, helpen op feestjes, oudercomité, toonmoment 5de leerjaar, knutselactiviteit samen met ouders, voorlezen met ouders ....

Ouderbetrokkenheid en zorg

Bv ouders informeren tijdens een oudercontact, ondersteunen om de leeransen van de leerling te vergroten, ook luisteren naar het verhaal van de ouders...

Schriftelijke en mondelinge communicatie

Informeel gesprekken zijn de gesprekken aan de poort of op de speelplaats.

Formeel gesprekken zijn gepland bv intake, overleg na rapport....

Schriftelijke communicatie is een belangrijke vorm van interactie tussen leerkracht en ouder.

In Questi is er een ouderplatform waarlangs ouders, school en leerkrachten met elkaar kunnen communiceren. De ouders kunnen hier de agenda met activiteiten raadplegen.

BASO-fiche

Aan het einde van de basisschool is er een handelingsgerichte overdracht van leerlinggegevens. De fiche wordt door de leerkrachten en de ouders ingevuld en aan hen meegegeven. De ouders bezorgen de fiche zelf aan de school van hun keuze. Er wordt informatie doorgegeven over de resultaten die de leerlingen behaalden en de (redelijke) aanpassingen die voor hen genomen werden (STICORDI-fiche). De secundaire scholen kunnen zo verder bouwen op de ondersteuning die de basisschool de leerling al gaf.

Enkele voorbeelden uit de klaspraktijk	
Kleuters	<ul style="list-style-type: none"> - Ouders inschakelen bij activiteiten via een hulpfiche bv sportdag - Klaskoffers die mee naar huis gaan - Familiealbum - Briefjes die mee naar huis gaan i.v.m. de thema's
1 ^{ste} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Oefenmomenten met de ouders - Infoavond
2 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - Informele gesprekken - Elke week een woordje in de agenda over de voorbije week
3 ^{de} graad	<ul style="list-style-type: none"> - BASO-fiche - Communicatie via de agenda - Oudercomité
B.O.	<ul style="list-style-type: none"> - Aanwezigheid van de turnleerkracht op oudercontacten indien nodig

3.3 Overleg met en over leerlingen

Bij de start van het schooljaar is er steeds een **algemeen oudercontact** waarop de klaswerking wordt toegelicht.

Op regelmatige tijdstippen worden er **oudercontacten** gepland voor alle ouders. In onderling overleg kunnen er tussentijds nog oudercontacten georganiseerd worden.

Bij de aanvang van een nieuw schooljaar zijn er **overgangsgesprekken** tussen opeenvolgende leerkrachten.

Tijdens een **zorgoverleg** worden leerlingen met speciale onderwijsbehoeften met de zorgcoördinator besproken.

3.4 Samenwerking met het CLB (rond preventieve gezondheidszorg)

Het CLB organiseert samen met de school regelmatig systematische contactmomenten (medische onderzoeken, vaccinaties). School en CLB bepalen samen de data waarop die contacten en vaccinaties doorgaan.

Wanneer nodig zal het CLB profylactische maatregelen nemen om de verspreiding van besmettelijke ziekten te voorkomen.

In dit geval neemt de secretariaatsmedewerker contact op met de schoolarts. Dan wordt bekeken wat de volgende stappen zijn.

3.5 Professionele leergemeenschap

Op onze school is/zijn er:

- Collegiaal overleg
- overgangsgesprekken
- bespreken van differentiatievormen met collega's
- ideeën en materialen delen
- nascholingen
- Gesprekken met externen bv logo ...
- Werkgroepen bv MDO, FAG, PAG, SAG, MAG, kernteam ....
- Overleg scholengemeenschap (turnleerkrachten)
- Overleg zorgteam met de scholengemeenschap
- Pedagogische studiedag

Fase 1: Verhoogde zorg

Wanneer je ondervindt dat de ontwikkeling van een leerling niet vlot, ondanks het creëren van een krachtige leeromgeving en de afstemming van de behoeften van de leerling zoals in fase 0 omschreven is, bespreek je tijdens het zorgoverleg welke stappen je samen kunt zetten om het ontwikkelingsproces een stimulans te geven.

Een zorgverbredende aanpak is overigens geen éénpersoonszaak, maar een zorg voor het hele team. Het is ook een uitdaging voor het team om zich hierin voortdurend te professionaliseren.

Na de observatie, de analyse van de meetresultaten en overleg komt het belangrijkste: de aanpak van het kind zodat het kind vooruit gaat en er leerwinst uit haalt.

In een overleg hebben we kunnen volgende afspraken proberen te maken:

- Welke zijn de stappen die we zullen ondernemen?
- Welke basisdoelen willen we met kind bereiken?
- Welke middelen (werkvormen) hebben hiervoor ter beschikking?

Bij die kinderen waar de ontwikkeling anders verloopt dan normaal (trager, sneller) en bij de leerlingen die dreigen kansen te missen, is **verhoogde zorg** noodzakelijk.

Let wel: overgaan naar fase 1 betekent niet dat je de maatregelen uit fase 0 overboord gooit. Die blijven gewoon gelden.

1. KRACHTIGE LEEROMGEVING

Als leerkracht creëer je ook in fase 1 een veilig pedagogisch klimaat voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Je richt je op de sterke kanten van die leerlingen.

Bevestigen wat al goed gaat en wanneer het goed gaat, ondersteunt de ontwikkeling van een positief zelfbeeld. Een klasklimaat waarin anders-zijn als een meerwaarde wordt beschouwd, biedt kansen aan wie speciale aandacht vraagt. Een veilig klasklimaat is een omgeving waarin fouten maken gezien wordt als een kans om uit te leren.

2. AFSTEMMING OP DE BEHOEFTE VAN DE LEERLINGEN EN BETROKKENHEID : SAMEN SCHOOL MAKEN

2.1 Observeren en analyseren van onderwijsbehoeften

In de brede basiszorg hebben we al benadrukt dat het voor leerkrachten belangrijk is om hun leerlingen goed te observeren om ze beter te leren kennen. Om de ontwikkeling van kinderen zo objectief mogelijk te volgen, registreert de klasleraar de stappen die kinderen in hun ontwikkeling zetten.

De verzamelde gegevens vormen een belangrijke digitale centrale databank om ouders en collega's feedback te geven. Ze zijn bovendien het uitgangspunt voor mogelijke interventies. Zeker de kinderen die aanleiding geven tot enige bezorgdheid dienen systematisch te worden gevolgd.

2.2 Betrokkenheid en overleg : samen school maken

Observeren en meten alleen is natuurlijk niet voldoende. Deze observaties en testen dienen goed ontleed en besproken te worden om vanuit deze beginsituatie de beste hulp te bieden aan elk kind. Binnen onze school bestaan er verschillende overleggroepen:

Paralleloverleg tussen leerkrachten

In onze school hebben we voor elke leeftijdsgroep twee tot drie parallelklassen. Het is belangrijk voor de goede werking dat de parallelleerkrachten regelmatig overleggen.

Overleg met de klasleerkracht en de zorgcoördinator

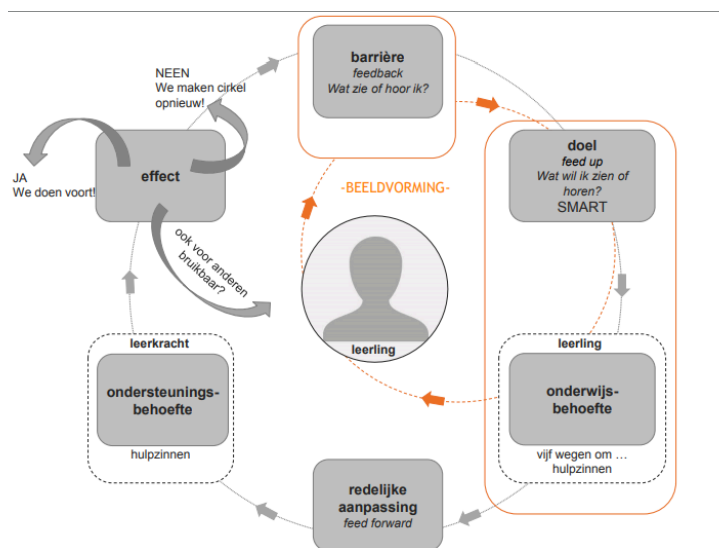
De zorgcoördinator is een halve dag per week vrij geroosterd om te overleggen met leerkrachten. Op regelmatige tijdstippen kan de klasleerkracht overleggen met de zorgcoördinator. De zorgcoördinator die dan geen overleg heeft, neemt de klas dan over.

Tijdens dit overleg kunnen volgende dingen aan bod komen:

- Oudergesprek voorbereiden
- Onderwijsbehoeften van leerlingen bespreken
- Acties en concrete kleine doelen bepalen op korte termijn. Reflecteren over het resultaat en indien nodig, bijsturen.
- Bij het eerste gesprek wordt steeds een IHP-document opgemaakt waarin bekeken wordt wat het kind nodig heeft. Er worden ook afspraken gemaakt wie, wat, wanneer doet
- Gesprekken met externen (ouders, LSC ...)

We maken bij het overleg gebruik van de denkstappen van de M-cirkel

- Wat zijn de onderwijsbehoeften van de leerling?
- Welke ondersteuningsnoden heb je als leraar?

- Stap 1: Benoem wat je moeilijk vindt, waar je bij de leerlingen tegenaan loopt als onderwijsprofessional
  - Stap 2: Bepaal het doel waaraan je met de leerling wilt werken
  - Stap 3: Ga na welke onderwijsbehoeften de leerling heeft om het vooropgestelde doel te kunnen bereiken.
- Er zijn vijf manieren waarop je kan achterhalen welke onderwijsbehoeften een leerling heeft:

- (leerplan)doelen analyseren

- Met andere onderwijsprofessionals overleggen
- Observeren en experimenteren
- Met de leerlingen en met de ouders praten
- Bronnen raadplegen

Stap 4: vervolledig het beeld dat je van de leerling hebt

Stap 5: ga op zoek naar een passende maatregel als antwoord op de onderwijsbehoeften van leerlingen

Stap 6: Benoem je eigen ondersteuningsbehoeften om de maatregelen te kunnen organiseren

Stap 7: Evalueer het effect van de maatregelen

2.3 De leerkracht differentieert, ondersteund door het zorgteam

Differentiëren in deze fase doen we door gericht en intensiever verder te zetten van wat in fase 0 uitvoerig beschreven werd. Voor sommige leerlingen of groepjes leerlingen zullen we extra stimuleren, remediëren, compenseren of zelfs dispenseren zonder daarom reeds in de richting van een leer- of ontwikkelingsstoornis te denken.

Kleuterschool

- In de tweede en de derde kleuterklas staat de zorgjuf ter beschikking van de leerkracht. Leerkrachten kunnen zelf aangeven hoe ze dit zorguur invullen. Ze hebben de mogelijkheid om zelf met een groepje kleuters in of uit de klas te werken terwijl de zorgjuf de klas overneemt. Ze kunnen er ook voor kiezen om een aantal kleuters mee te geven met de zorgjuf. De leerkracht bepaalt wel rond welk doel er gewerkt moet worden met deze kinderen.
- Taalstimulering (GOK): In de kleuterklassen wordt er met een groepje kleuters een verhaal voorbereid (pre-teaching) of opnieuw verteld om de minder taalvaardige kleuters de kans te geven om ook op vraagjes te kunnen antwoorden of om het verhaal beter te kunnen begrijpen.
- Leerkrachten kunnen ook steeds beroep doen op de zorgleerkracht voor extra ondersteuning.

Lagere school

Differentiatie in contractwerk of hoekenwerk :

De werkvorm contractwerk/hoekenwerk werd in het fase 0 al regelmatig genoemd en bestaat al verschillende jaren op onze school. In het contractwerk in de lagere jaren kan het aanbod afgestemd worden op maat van de leerling. Contractwerk prikkelt het organisatievermogen en het taakbewust werken. Het zelfsturend leren en het nemen van initiatief werkt sterk motiverend. Dit zijn allemaal elementen die het fundamenteel leren sterk kunnen bevorderen.

- **Niveaudifferentiatie:**
Door organisatie en structurele afspraken in het lesrooster (soms in samenwerking met de zorgcoördinator) kan men deze werkvorm toepassen.
- **Aandacht voor de sterkere leerlingen**

Tijdens het schooljaar wordt in elke klas ook aandacht besteed aan de leerlingen met een leervoorsprong. Zij krijgen aangepaste oefenmaterialen die voldoende uitdaging inhouden (binnenklasdifferentiatie).

- **Handelingsplan (verhoogde) zorg**

Sommige kinderen hebben nood aan extra ondersteuning van de leerstof. Ze krijgen de kans om tijdens een afgebakende periode leerstof te herhalen of te remediëren bij de zorgcoördinator.

- **Redelijke aanpassingen**

Sommige kinderen hebben nood aan bepaalde 'kleine' aanpassingen. Bv een koptelefoon tijdens drukke momenten, een plaats vooraan in de klas, een tangle, een studybuddy....

In het digitaal dossier wordt dit opgenomen in het zorgcontinuüm (fase 1) of in een STICORDI-plan.

Rol van het CLB

Tijdens een overlegmoment met het CLB inventariseert de onthaalmedewerker van het CLB of er genoeg stappen gezet zijn binnen deze fase vooraleer over te gaan naar de volgende fase.

Fase 2 : Uitbreiding van zorg

Voor een aantal kinderen zullen voorgaande zorgpistes (brede basiszorg en verhoogde zorg) nog niet volstaan. Die leerlingen hebben behoefte aan een nog meer gerichte (individuele) aanpak op de specifieke onderwijsbehoeften (fase 2) . Je bouwt verder op de acties en observaties die leerkrachten en het zorgteam in fase 1 deden. De klasleerkracht signaleert in welke mate de eerder geboden zorg ontoereikend is om de leerling verder te brengen in zijn ontwikkeling. Er is op dit moment nood aan meer expertise of onderzoek vanuit het CLB.

Nu zal getracht worden om met speciale interventies de leerling verder te begeleiden.

In het **handelingsplan** wordt een begeleidingstraject verder uitgestippeld. Sommige interventies kunnen klasintern en andere zullen klasextern worden georganiseerd.

Door het toepassen van redelijke aanpassingen tracht je als school tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de leerling om zo het gemeenschappelijk curriculum te kunnen blijven volgen. De leerling kan zo met aangepaste maatregelen het getuigschrift basisonderwijs halen.

1. SPECIFIEKE ONDERWIJSBEHOEFTE VAN HET KIND

1.1 Handelingsplannen i.f.v. remediëring

Handelingsplan zorg

Zoals hierboven al werd uitgelegd proberen we goede differentiatiemogelijkheden aan te bieden. Binnen deze mogelijkheden kan ook **remediëring worden toegepast**.

Soms is het nodig kinderen individueel of in kleine groepjes (maximum 2 à 3 lln) klasextern te begeleiden. Wanneer uit onderzoek blijkt dat een leerling **hardnekkige problemen heeft met een bepaalde deelvaardigheid** (vb optellen tot 20 of de splitsingen van de getallen) kan deze leerling **intensief** klasextern geremedieerd worden door de zorgcoördinator. De zorgcoördinator overlegt met de klasleraar over de aanpak en stelt een handelingsplan op. Het handelingsplan wordt opgesteld door de zorgcoördinator, samen met de klasleerkracht. Het hpl wordt dan toegevoegd aan het dossier van elk kind dat in dit hpl wordt opgenomen.

Dit plan wordt systematisch opgebouwd. Deze opbouw bestaat uit het zetten van zo klein mogelijke stapjes. Elk stapje wordt voldoende lang geoefend, herhaald en verinnerlijkt. De leerling zal in een later stadium de aangeleerde stappen niet meer luidop verwoorden maar versneld toepassen en automatiseren.

De zorgcoördinator spreekt met de klasleerkracht ook de frequentie af van deze activiteiten.

De ouders worden op de hoogte gehouden.

Na het verstrijken van de limietdatum wordt een evaluatie gemaakt.

1.2 Handelingsplannen i.f.v. leerstoornissen of leermoeilijkheden, leerstoornissen en ontwikkelingsstoornissen

Leren is altijd een samenspel tussen de mogelijkheden van het kind en het aanbod vanuit de omgeving. Niet iedereen leert alles even vlot. Ook het aanbod van de omgeving is sterk variërend.

Bij het leren van schoolse vaardigheden kunnen zich verschillende problemen voordoen.

Leerproblemen kunnen het gevolg zijn van een langdurige afwezigheid, van een verhuis of schoolverandering of van minder goed onderwijs. De oorzaken kunnen ook sterk kindgebonden zijn: een zwakke verstandelijke aanleg, het slecht zien of horen waardoor heel wat informatie verloren gaat of het kind voelt zich gewoon niet goed, het "zit niet goed in zijn vel".

Wanneer de oorzaak van het leerprobleem te wijten is aan omgevingsfactoren, spreken we echter niet van een leerstoornis. We spreken evenmin van een leerstoornis wanneer het probleem te maken heeft met de verstandelijke aanleg van het kind of een lichamelijke handicap. Bij leerstoornissen vermoeden we een biologische oorzaak. De hersenen functioneren op een “andere manier”. Het wetenschappelijk onderzoek naar eventuele medische oorzaken van leerstoornissen staat nog in zijn kinderschoenen. **Hier willen we kort ingaan op enkele leerstoornissen (omschrijving) en welke mogelijkheden de school heeft om hiermee om te gaan.**

Een juiste diagnose

Het stellen van een goede diagnose i.v.m. leer- of ontwikkelingsstoornissen is teamwerk. Het Multi Disciplinair Team (leerkracht, zorgcoördinator, CLB-medewerker, directeur) doet beroep op externen (ouders, logopedist, artsen, revalidatiecentra, ...) Alle betrokkenen informeren elkaar over het kind en gaan ruimer kijken dan alleen maar het probleemgebied zelf. Een goede diagnose sluit zoveel mogelijk oorzaken uit! De diagnose van een leerstoornis is geen taak van de school. Leerkrachten en ZC kunnen wel gegevens verzamelen (toetsen, ...) om een goede diagnose mogelijk te maken. Deze diagnose wordt gesteld door kinderarts, kinderpsychiater, centrum voor leer- en ontwikkelingsstoornissen, centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG).

Zowel voor het kind en de ouder als voor de leerkracht is een juiste diagnose dikwijls een geruststelling.

Het is goed te weten dat er op school al heel wat kan gebeuren zodat de ouders niet altijd een beroep hoeven te doen op naschoolse deskundige hulp. Die stelt het gezin vaak voor organisatorische problemen en is voor de leerling in kwestie extra belastend. De klasleerkracht kan samen met de zorgcoördinator met een goede ondersteuning al heel wat bereiken. Deze ondersteuning wordt vastgelegd in een handelingsplan met STICORDI-maatregelen in Questi. Dit zijn STIMULERENDE, COMPENSERENDE, REMEDIERENDE en DISPENSERENDE maatregelen die elk schooljaar opnieuw worden afgesproken tussen leerkracht, leerling en ouders.

Deze afspraken moeten het mogelijk maken dat bepaalde leerlingen er toch in slagen zich in het gewone onderwijs verder te ontwikkelen. In sommige gevallen moet naar externe hulp gezocht worden. Deze hulp is slechts effectief als ze in nauwe samenwerking met de school plaatsvindt. De zorgcoördinator is de spilfiguur in de communicatie tussen de school en de buitenschoolse begeleiding.

Opsomming van enkele leer- en ontwikkelingsstoornissen + handelingsplannen

Dyslexie

Men spreekt van dyslexie wanneer leerlingen zonder aanwijsbare redenen opvallend veel moeilijkheden ondervinden met lezen en spellen en deze problemen ondanks deskundige hulp niet opgelost geraken. Het lezen verloopt sterk gestoord. Deze kinderen kunnen woorden moeilijk direct herkennen en slagen er niet in diverse leesstrategieën flexibel te gebruiken en te automatiseren. De meeste kinderen met een leesstoornis hebben vaak ook problemen om foutloos te schrijven. Ze slagen er niet in verschillende schrijfstrategieën aan te leren, flexibel toe te passen en te automatiseren. In de literatuur gebruikt men voor deze schrijfstoornis soms de term dysorthografie. Dysorthografie komt echter zelden afzonderlijk voor en gaat meestal gepaard met ernstige leesstoornissen. De term dyslexie duidt dus op zowel hardnekkige lees- en schrijfstoornissen.

Dyscalculie

Bij dyscalculie zijn er problemen met het verwerken van informatie. Het korte termijngeheugen functioneert niet goed. Er kan maar weinig informatie tegelijk worden vastgehouden en er is voortdurend interferentie en verwarring. De kans dat kennis en werkwijzen goed geïntegreerd worden is kleiner. We zien ook heel frequent problemen met de visuele voorstelling en de ontwikkeling van vaardigheden die beroep doen op ruimte- en tijdsbegrip. Dyslectische kinderen hebben meer kans op rekenproblemen omwille van de automatiseringsmoeilijkheden en het beperkt geheugen. De taalproblemen (gebrekkige actieve of passieve kennis, problemen met lezen, spellen en verwoorden) hebben ook een negatieve invloed op het rekenen. Heel wat rekenbegrippen zijn aanvankelijk taalbegrippen (bv. komt net voor, komt net na, minder, meer, de helft, ...) De symboolzwakte speelt uiteraard ook een rol, zeker in de aanvangsfase.

Aandachtsstoornis (ADD)

Dit zijn kinderen die ondanks een adequaat sociaal en emotioneel milieu en los van handicaps niet in staat zijn gedurende een beperkte tijd hun aandacht bij een taak te houden.

Als deze kinderen goed begaafd zijn, slagen zij erin op school een deel van de noodzakelijke informatie en kennis te verwerven. Na enkele jaren onderwijs zijn er wel ernstige hiaten in hun basiskennis. Deze leerlingen behalen wisselende resultaten op school. De wisselende resultaten roepen heel wat wrevel op, zowel bij ouders als bij leerkrachten. Zij tonen immers aan dat de leerlingen de leerstof wel begrijpen en wekken daardoor de sterke indruk dat deze kinderen niet gemotiveerd of zelfs onwillig zijn. Deze leerlingen kunnen erg storend zijn in de klas. Zij zitten voortdurend te prutsen, zijn afgeleid, werken niet door en vragen heel veel extra aandacht van de leerkracht.

Hyperactiviteit (ADHD)

Een aantal kinderen is overbeweeglijk. Deze leerlingen zitten zelden of nooit stil en storen het klasgebeuren. In de meeste gevallen gaat hyperactiviteit samen met aandachtsstoornissen. Door hun gebrek aan concentratie en structuur verliezen zij taken en notities en slagen zij er niet in te integreren wat van hen verwacht wordt.

Autisme

Autisme is een ernstige ontwikkelingsstoornis. Kinderen met autisme geven moeilijk betekenis aan prikkels en waarnemingen van buitenaf. Ze zijn beperkt in het leggen en interpreteren van sociale interacties, bovendien kunnen ze moeilijk soepel denken.

De problematiek van autisme is moeilijk te onderkennen. Het is een stoornis met vele gezichten. Kinderen met autisme zijn niet herkenbaar aan een zichtbare eigenschap of aan één of ander typisch gedrag. Kenmerken van autisme uiten zich op zeer verschillende wijzen. Daarom spreekt men vaak van een "autisme spectrum", een reeks van verscheidene kenmerken binnen het gebied van de sociale interactie, communicatie en gedragingen.

Wat als er geen diagnose is?

Elk kind heeft recht op redelijke aanpassingen. Indien er (nog) geen officiële diagnose is, maar er zijn duidelijke noden omtrent leerstof of gedrag, kan er een plan met redelijke aanpassingen opgesteld worden in samenspraak met de school en de ouders (soms ook CLB). In Questi noemen we dit "Zorgcontinuüm" of "Sticordi-plan".

1.3 Schooloverstijgende hulp door externen

Als school mag je ouders adviseren om naschoolse hulp in te roepen. De ouders beslissen zelf of ze hierop ingaan. Soms kiezen ouders ook op eigen initiatief voor buitenschoolse ondersteuning. Om de ontwikkeling van de leerling zo optimaal mogelijk te laten verlopen, is het belangrijk dat er onderling een goede communicatie is.

Deze hulp moet wel aan bepaalde criteria voldoen.

- De hulp moet taakgericht zijn: d.w.z. rechtstreeks gericht op het probleem (vb spreken, lezen, schrijven of rekenen)
- De hulp moet in nauwe samenwerking met de school worden verstrekt: de buitenschoolse hulp en de hulp op school moeten op elkaar afgestemd zijn.
- De hulp moet op maat van het kind gesneden zijn d.w.z. afgestemd op de mogelijkheden en beperkingen van het kind.
- De hulp moet planmatig opgezet worden aan de hand van specifieke doelen en ondersteund door het gebruik van goed gekozen materialen en methoden.
- De hulp moet doorzichtig zijn: ouders moeten weten welke hulp er wordt geboden
- De hulp moet evalueerbaar zijn. Er moet na een tijd kunnen nagegaan worden in hoeverre het kind is vooruitgegaan.
- De hulp moet praktisch mogelijk zijn: wordt het kind niet overbelast? Zijn de verplaatsingen haalbaar? Komt de vrijetijdsbesteding niet in het gedrang en is het financieel haalbaar?

Aanbod van buitenschoolse hulp:

- logopedie
- kinesitherapie
- psycho-motorische therapie
- remedial teaching
- revalidatie-centra
- centrum voor geestelijke gezondheidszorg
- ...

1.4 Ondersteuning

1. De opdracht van een ondersteuner

De werkgever van een ondersteuner is het leersteuncentrum. De opdracht van de ondersteuner bestaat uit het bieden van **leraargerichte en leerlinggerichte ondersteuning** in de scholen voor gewoon basis- en secundair onderwijs.

Een **zorgcoördinator of leerlingenbegeleider** is aangesteld in het **gewoon onderwijs**. De zorgcoördinator/leerlingenbegeleider denkt mee over de school- en klaswerking, volgt leerlingen op die het moeilijk hebben en begeleidt ze indien nodig. Het gaat hier om de **basis- en verhoogde zorg**, fase 0 en 1 van het zorgcontinuüm.

De ondersteuner heeft **specifieke expertise** die wordt ingezet als basiszorg en verhoogde zorg ontoereikend zijn en nadat CLB, school en ouders een handelingsgericht diagnostisch traject doorlopen hebben (fase 2 van het zorgcontinuüm: uitbreiding van zorg). De ondersteuning kan verschillende vormen aannemen, afhankelijk van wat de betrokken partijen samen beslissen: begeleiding van leerling, leraar of team, aanmaak van specifiek lesmateriaal enz.

Leraren, zorgcoördinatoren/leerlingenbegeleiders, ouders en ondersteuners werken samen en delen deskundigheid om antwoorden te bieden op de ondersteuningsvragen die de gewone school heeft geformuleerd.

Werking van het ondersteuningsmodel

Het nieuwe ondersteuningsmodel maakt zorg op school **flexibeler**. Het vertrekpunt voor ondersteuning is niet langer de medische problematiek of het label, maar de concrete zorgnood van een leerling. School, ouders en CLB beslissen samen of een leerling extra ondersteuning krijgt – en zo ja, welke. Door het belang van een diagnose als voorwaarde voor ondersteuning verder af te zwakken, kan de ondersteuning kinderen uit kwetsbare gezinnen bereiken, van wie de ouders niet rijk of mondig genoeg zijn om zo'n attest te bekomen.

2. Hoe ziet de ondersteuning eruit?

De **onderwijsbehoeften van de leerling** zijn altijd het vertrekpunt: wat heeft dit kind nodig om te leren? En wat heeft de leraar nodig om dit kind te begeleiden zodat het tot leren komt? School, ouders en CLB beslissen samen of extra ondersteuning nodig is. Zo ja, bepalen ze ook de beste vorm: ondersteuning voor de leerling en hoeveel, begeleiding van de leraar of het team, aanmaak van lesmateriaal ...

School, ouders en CLB bepalen zelf wanneer de ondersteuning begint en eindigt, en ook hoeveel uren die bedraagt. Dat doen ze via regelmatig overleg en een **jaarlijkse evaluatie**. Het aantal uren ondersteuning kan tijdens het schooljaar wijzigen, afhankelijk van de ondersteuningsnood van leerling en/of leraar. De ondersteuning duurt zo lang als nodig en niet langer. De ondersteuner maakt steeds een verslag in Diplon.

3. Wie heeft recht op ondersteuning in het gewoon onderwijs?

o **Leerlingen met een verstandelijke, motorische, visuele of auditieve beperking**

Voor leerlingen met een IAC of GC- verslag voor type 2, 4, 6, 7 (auditieve beperking) is er ook ondersteuning mogelijk.

De ondersteuning kan **flexibel** wordt ingezet, op maat van de leerling.

o **Leerlingen type basisaanbod (licht verstandelijke beperking of leerstoornis), leerlingen met een emotionele of gedragsstoornis, met een spraak- of taalstoornis, of met een autismespectrumstoornis**

Voor leerlingen met een IAC of GC- verslag voor type basisaanbod, 3, 7 (spraak- of taalstoornis) en 9 komt de ondersteuning van de leersteuncentra.

4. Waar kunnen ouders met hun vragen terecht?

De school van de leerling en het CLB blijven het eerste aanspreekpunt, maar daarnaast is er binnen elk netwerk ook een **aanspreekpunt voor praktische vragen**. De school geeft, indien nodig, die gegevens

aan de ouders.

1.5 Redelijke aanpassingen binnen ZILL-doelen

We blijven er als school naar streven om binnen een generiek doel elke leerling zover mogelijk te laten ontwikkelen. Hiervoor kijken we naar de ontwikkelstappen van de leerlijn. Wanneer een kind dreigt vast te lopen kan er een stapje worden terug gezet en krijgt het kind een aangepast programma waar dit nodig is.

1.6 Schoolloopbaanversnelling

Binnen een klasgroep wordt er zoveel mogelijk gedifferentieerd en gezocht naar middelen om de leerling uit te dagen. Wanneer blijkt dat al deze maatregelen ontoereikend zijn en de leerling voldoende rijpheid vertoont om de overstap te maken, kan beslist worden om over te gaan naar een hoger leerjaar.

Soms kan een leerling op basis van zijn/haar leeftijd (12 jaar) al vervroegd doorstromen naar het eerste leerjaar B van het secundair onderwijs.

2. BETROKKENHEID EN OVERLEG : SAMEN SCHOOL MAKEN

De vormen van overleg in de vorige fases blijven van toepassing. Maar ze worden aangevuld.

- **MDO (multidisciplinair overleg)**
Hier wordt bekeken of de tot nu toe ondernomen stappen voldoende leerwinst opgeleverd hebben. Indien nodig worden er bijkomende maatregelen genomen en deze worden opgevolgd tijdens overlegmomenten. Eventueel worden externen en ouders betrokken.
- **Overleg met externen die de leerlingen binnen de schooluren begeleiden**
Bv begeleiding van het leersteuncentrum
- **Samenwerken en overleg met externen die de leerlingen buiten de schooluren begeleiden**
Logo, kine....
Ouders moeten wel op de hoogte zijn dat de school contact heeft met de externe begeleiders. Er wordt hiervoor jaarlijks toestemming gevraagd aan de ouders.
- **Wat is de rol van het CLB?**
(Document "[Samenwerkingsafspraken](#)")
Het CLB krijgt in deze fase een actieve rol in de begeleiding van de leerling. Dat kan verschillende vormen aannemen. Het kan een HGD-traject zijn, maar ook een begeleiding, handelingsgericht advies (bijvoorbeeld bij vragen over studiekeuze en oriëntering) of overleg met externen (draaischijffunctie). We zoomen verder enkel in op het HGD-traject. Dat heeft tot doel de onderwijsbehoeften van de leerling nog beter in kaart te brengen. Om dat goed te doen, zal het CLB een zicht proberen krijgen op de onderwijsleersituatie, de thuiscontext en de

leerlingenkenmerken. Hieronder beschrijven we het systematisch verloop van een HGD-traject, met het CLB als regisseur. Tijdens het hele proces werkt het CLB nauw en constructief samen met leerling, ouders en school. Een goede communicatie maakt daar deel van uit. Een HGD-traject kan snel gaan (bijvoorbeeld als er al voldoende informatie beschikbaar is), maar neemt vaak enige tijd in beslag. Regelmatige afstemming tussen CLB, leerling, ouders en school over de verwachtingen en de verdere stappen in het traject kan voor wederzijds begrip zorgen. Via handelingsgerichte diagnostiek zal het CLB het 'beeld' van de leerling verbreden en verdiepen, waardoor in overleg met de betrokkenen een gezamenlijk advies kan worden geformuleerd.

FASE 3: Overstap naar een school op maat

We spreken over fase 3 als een leerling over een IAC beschikt. Op dat moment hebben ouders de keuze om voor hun kind studievoortgang te vragen binnen het gewoon onderwijs met een individueel aangepast curriculum (IAC) of om de overstap te maken naar het buitengewoon onderwijs.

Soms beschikt het team niet over de nodige deskundigheid of middelen om een leerling in zijn ontwikkeling te begeleiden. **De school zal samen met ouders en het CLB op zoek gaan naar andere onderwijsoplossingen.**

Hoe komt een leerling aan een IAC?

Het CLB stelt een IAC op voor een leerling als blijkt dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen die nodig zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum te blijven meenemen, disproportioneel of onvoldoende zijn. De leerling die beschikt over een IAC, kan een IAC volgen in het gewoon onderwijs of zich inschrijven in het buitengewoon onderwijs. Een IAC vermeldt steeds een type of opleidingsvorm van het buitengewoon onderwijs, zonder dat de leerling ooit effectief in het buitengewoon onderwijs moet zitten.

Het kan zijn dat het zorgaanbod van je school en de eventuele ondersteuning door externen, geen afdoend antwoord biedt op de specifieke onderwijsbehoeften (SOB) van de leerling. De maatregelen die nodig zijn om tegemoet te komen aan de ondersteuningsvraag van de leerling, zijn niet langer redelijk of blijken onvoldoende om het gemeenschappelijk curriculum (GC) te blijven volgen. De leerling heeft nood aan een IAC.

Vooraleer de stap naar een IAC wordt gezet, heb je als schoolteam al een hele weg afgelegd. Denk maar aan de voorafgaande fasen van brede basiszorg, verhoogde zorg en uitbreiding van zorg. De overstap naar een IAC is dus een weloverwogen beslissing en is eerder een uitzondering. Voor het schoolteam betekent het dat het gaat om een doorgedreven vorm van differentiatie die verder bouwt op wat je deed in de vorige fasen van het zorgcontinuüm.

Bij de realisatie van het zorgbeleid in je school, is het belangrijk om de volgende uitgangspunten voor ogen te houden:

- je zet maximaal in op het realiseren van het GC;
- je gaat handelingsgericht en flexibel om met dat GC;
- waar nodig voorzie je redelijke aanpassingen binnen het GC;
- voor leerlingen met een verslag werk je met een IAC.

1. Leerlingen met een IAC in het gewoon onderwijs

3.6 Wat is een IAC?

Een leerling die beschikt over een verslag en ervoor kiest om studievoortgang te maken in het gewoon onderwijs, volgt een IAC. Elk verslag, ongeacht type of opleidingsvorm, laat toe te kiezen voor een IAC in het gewoon onderwijs.

Op basis van de regelgeving komen we tot de volgende definitie van een IAC:

- Het is een curriculum waarbij je leerdoelen op maat van de leerling met een verslag formuleert.
- De klassenraad kiest in afstemming met de ouders, waar mogelijk de leerling, de CLB-medewerker en eventuele externe ondersteuners, leerdoelen op maat van de leerling.
- Je vertrekt van de ontwikkelingsdoelen en de leerdoelen die het bereiken van de eindtermen beogen.

- Indien noodzakelijk voor de leerling baseer je je ook op de ontwikkelingsdoelen van het buitengewoon onderwijs.
- Je past het curriculum aan naargelang de studievoortgang van de leerling.
- Je streeft naar maximale ontplooiing en een zo volwaardig mogelijke participatie van de leerling aan het klas- en schoolgebeuren in de school voor gewoon onderwijs.

3.7 Wanneer kunnen leerlingen een IAC volgen?

De leerling beschikt over een verslag, de ouders en de leerling kiezen voor een IAC. Er zijn twee wegen om tot een IAC te komen:

- De leerling schrijft zich in de gewone school onmiddellijk in met een IAC. Je school schrijft de leerling in onder ontbindende voorwaarde. Vervolgens organiseer je overleg met de ouders (waar mogelijk met de leerling), de klassenraad en het CLB over de aanpassingen die nodig zijn om de leerling mee te nemen in hetzij het GC (waarbij het IAC vervalt en eventueel een GC-verslag kan opgemaakt worden, zie fase 2), hetzij in een IAC. Als de aanpassingen redelijk zijn, is de leerling definitief ingeschreven. Als de aanpassingen onredelijk zijn, wordt de inschrijving ontbonden.
- De leerling krijgt een verslag tijdens zijn schoolloopbaan of de leerling die al in een IAC zat in jouw school, krijgt een nieuw verslag. In beide situaties spreken we over gewijzigde noden. De school gaat over tot de afweging van de redelijkheid van de aanpassingen om de leerling (verder) studievoortgang te laten maken binnen een IAC. De school kan met de leerling verder op weg op basis van een (aangepast) IAC of de school kan de inschrijving voor het volgende schooljaar ontbinden. De leerling kan dan de overstap maken naar het buitengewoon onderwijs of kan zich onder ontbindende voorwaarde inschrijven in een andere gewone school. Het schoolteam bespreekt met de ouders, de leerling en het CLB de verschillende mogelijkheden en ondersteunt het keuzeproces. Bij schoolverandering geef je alle informatie mee die nodig is om de leerling te ondersteunen van bij de start in de nieuwe school. Gegevens over schending van leefregels of tuchtmaatregelen mogen hiervan geen deel uitmaken.

In beide situaties betrekken we bij het overleg de betrokken ondersteuner van het ondersteuningsnetwerk waaraan onze school verbonden is of de ondersteuner van de betrokken school voor buitengewoon onderwijs. Meer informatie over inschrijvingsprocedures voor leerlingen met een IAC vind je in de mededeling Leerlingen met een IAC inschrijven in het gewoon onderwijs.

3.8 Hoe pak je het aan?

We streven naar kwaliteitsvol onderwijs voor alle leerlingen, ook voor leerlingen met een IAC. We focussen daarbij op de volgende drie uitgangspunten.

3.8.1 Vertrek steeds van het gemeenschappelijk curriculum (GC)

Het realiseren van een IAC neemt als vertrekpunt steeds het gemeenschappelijk curriculum (leerplan Zin in leren! Zin in leven!) en het leren van de klasgroep. Het realiseren van een individueel aangepast curriculum biedt nieuwe perspectieven voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Hét individueel aangepaste curriculum bestaat niet, elk IAC is specifiek en op maat: voor deze leerling, met deze mogelijkheden, in deze context en met dit toekomstperspectief. Sommige IAC zullen erg nauw aansluiten bij het gemeenschappelijk curriculum, anderen zullen daar verder vanaf staan.

3.3.4 Evaluatie en studiebekrachtiging

In principe ontvangen leerlingen met een IAC geen getuigschrift basisonderwijs en verwerven zij in het secundair onderwijs enkel attesten van verworven competenties.

Het behalen van een gewone certificering staat dus niet voorop, maar is ook niet uitgesloten. Voor leerlingen met een verslag die een IAC volgen in het gewoon basisonderwijs, zijn individuele doelen geselecteerd. Daarbij streef je ernaar om zo dicht mogelijk bij het gemeenschappelijk curriculum aan te sluiten. Dat met het oog op maximaal leerrendement voor alle leerlingen. Voor sommige leerlingen met een IAC kan dat betekenen dat zij op het einde van het gewoon lager onderwijs in aanmerking komen voor een getuigschrift basisonderwijs.

3.3.5 Ondersteuning

Elke leerling die beschikt over een IAC, heeft recht op ondersteuning vanuit het leersteuncentrum. Dat recht start op dag één van de inschrijving, ook al gaat het op dat moment om een inschrijving onder ontbindende voorwaarde.

Ondersteuning voor de leerling met een IAC wordt in samenspraak met alle partners georganiseerd. Het CLB en ondersteuners zijn voor de school belangrijke aanspreekpunten om de ondersteuning van leerlingen met een IAC te realiseren.

3.3.6 Samenwerking met externen

Voor leerlingen met een IAC rijst vaak de vraag om een samenwerking op te zetten met externen rond hun persoonlijke toekomstplanning. Die samenwerking wordt opgestart met oog op het nastreven van de doelen op langere termijn die opgenomen zijn in het IAC-plan.

2. OVERSTAP NAAR HET BUITENGEWOON ONDERWIJS

Wanneer de noden van de leerling wijzigen en de school de aanpassingen die de leerling nodig heeft, niet meer kan aanbieden, kan de school een overleg organiseren met alle betrokken partijen om te kijken of de leerling een IAC buitengewoon onderwijs nodig heeft.

Dit advies mag voor ouders en leerlingen nooit onverwachts komen. Het is een volgende logische stap in het zorgtraject dat we samen met hen bewandelen.

De manier waarop ouders voorbereid worden is erg belangrijk. Zelfs in de meest gunstige omstandigheden blijven ouders de beslissing om over te stappen naar het buitengewoon onderwijs ontzettend moeilijk vinden. De begeleiding van deze ouders vraagt respect voor hun gevoelens, tijd en een grote professionele vaardigheid. De CLB-medewerker, de directie, de klasleerkracht en de zorgcoördinator kunnen heel wat steun bieden.

Het is daarom belangrijk dat de school:

- ouders tijdig en duidelijk informeert over de problemen met het kind
- de ouders regelmatig contacteert
- voldoende tijd neemt voor oudercontacten en moeilijke gesprekken gepland worden op rustige momenten.
- de gesprekken goed worden voorbereid
- handelt als een team: directie, klasleerkracht, zorgcoördinator en de CLB-medewerker zitten op één lijn. Advies doorverwijzing gebeurt pas na beslissing op een MDO.
- de problemen voorstelt zoals ze zijn
- samen met het CLB een schoolbezoek organiseert of de ouders in contact brengt met ouders die al een kind in het buitengewoon onderwijs hebben.
- contact houdt met B.O. voor opvolging. (de leerling kan nadien mogelijk terugkeren naar het gewoon onderwijs)

